Nro. 48.

DZIENNIK URZĘDOWY Woiewodztwa Sandomierskiego.

W RADOMIU DNIA 7 GRUDNIA ROKU 1817.

Wydział Administracyiny.

Nro. 7123 KOMMISSYA WOIEWODZTWA Sandomierskiego.

Nadesłane przy Reskrypcie Wysokiey Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi, z dnia 19 Marca r. b. Nro 243. Postanowienie Namiestnika Królewskiego, z dnia 31 Grudnia r. z. względem urządzenia Rzemiosł. Kunsztow i Professyi, poniżey do powszechney podaie wiadomości. —

Radom dnia 13 Maia 1817 Roku.

w Zastępstwie Prezesa J. Badeni.

Zastępniący Sekr. Jeneral. Podymowicz As pr.

W Jmieniu Nayiaśnieyszego

ALEXANDRA I.

Cesarza Wszech Rossyi, Króla Polskiego etc. etc.

Namiestnik Królewski w Radzie Stanu.

Chcąc przez uporządkowanie Rzemiosł, Kunsztow Professyi w Królestwie Polskim przyłożyć się do ich wzrostu; na przełożenie Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi, postanowiliśmy i stanowiemy:

TYTUŁ I.

O Urzędzie Starszych.

1 W Miastach, gdzie się znayduie dziesięciu lub więcey Maystrow iednego Rzemiosła, Kunsztu lub professyi Maystry ci składać będą Zgromadzenie.

2 Zgromadzenie to, co trzy lata, z dniem 1 Stycznia przez właściwego Prezydenta lub Burmistrza zwoływane będzie. w celu obrania iednego Starszego i iednego Podstarszego.

3 Zgromadzeniu wyborczemu Urzędnik Municypalny przewodniczy.

4 Nie może być obrany Starszym ani Podstarszym, kto nie iest od lat sześciu Maystrem osiadłym.

5 Wybory nastąpią większością kresek, przez każdego głosuiącego sekretnie dawanych.

6 Wybrani przed Prezydentem lub Burmistrzem Miasta złożą przyrzeczenie, iako sumiennie i podług przepisow Urząd swoy sprawować będą.

7 Urzędowanie Starszych trwa lat trzy, poczem nowe wybory nastąpią: wychodzący na nowo obrani być mogą.

8 Starszym tym Urzędnik Municypalny iako Kommissarz będzie przydany.

9 Czynności wszystkie odbywać się maią w Imieniu Urzędu Starszych Rzemiosła, Kunsztu, Professyi.

Urząd ten składa się z Kommissarza Municypalnego, z Starszego i Podstarszego.

Wszystkie polania, świadectwa i t. p. Urzędu Starszych przez Kommissarza Municypalnego i iednego przynaymniey Starszego, lub Podstarszego maią być podpisywane.

10 Starszy i Podstarszy zastępowani będą w potrzebie przez tych Maystrow, ktorzy na Zgromadzeniu wyborczem naywięcey kresek za sobą mieli, za wezwaniem przez Kommissarza Municypalnego.

11 Urząd Starszych mieć będzie swoią pieczęć, ktora w zachowaniu Urzędnika Municypalnego zostawać ma.

12 Obowiązkiem Urzędu Starszych będzie:

1 Ułożyć na teraz listę Maystrow wszystkich, Uczniow i Czeladnikow mieysco-wych swoiego Rzemiosła, Kunsztu lub Professyi i podać takową Prezydentowi lub Burmistrzowi do zatwierdzenia.

2 Dopełniać odtąd przepisow względem Uczniow, Czeladzi i Mayſtrow niżey wyłuszczonych.

3 przeſtrzegać porządku Rzemiosła i spokoyności Warsztatow.

We wszyſtkich tych szczegółach Urząd Starszych zoſtaie pod Zwierzchnictwem Prezydenta lub Burmiſtrza właściwego.

TYTUŁ II.

O Uczniach:

13 Chcący zoſtać Uczniem winien odtąd zgłosić się do Urzędu Starszych.

14 Urząd odmowiać nie może przyięcia na Ucznia, wyiąwszy tych, którzyby przez ułomność ciała lub widoczny niedoſtatek władz umysłowych, do właściwego rzemiosła byli nie sposobnemi.

15 Wybor Mayſtra, do którego ma wniść w naukę, zależy od Rodzicow, Opiekunow lub Przełożonych przyszłego Ucznia.

16 Starsi ſtarać się obowiązani, ile możności, o pomieszczenie Ucznia, któryby dla siebie Mayſtra znaleść nie był w ſtanie.

17 Mayſtrowie, którzy nie utrzymuiąc Uczniow, maią przecież roboty podoſtatkiem, mogą być zobowiązani poſtanowieniem Urzędu Starszych do przyięcia takowego ucznia.

18 Wtedy dopiero, gdy wszyscy Mayſtrowie maią doſtateczną liczbę uczniow, Urząd odprawiać może tymczasowie, zgłaszaiących się, dopoki mieysca dla nich pomiędzy znaydniącemi się uczniami nie otworzy się.

19 Złożenie rękoymii ze ſtrony Ucznia wtedy tylko żądać można:

a gdy z natury Rzemiosła, kunsztu, lub professyi, rzeczy materyały znaczney wartości albo gotowizna powierzoną mu zoſtaie.

b albo, ieżeli u innego Mayſtra przez niedbałość, lub lekkomyślność, znaczną sprawił szkodę.

20 Uczeń odbywa probę cztero-tygodniową u Mayſtra, do ktorego wchodzi.

21 Po odbytey probie, między nim a Mayſtrem, naſtąpi umowa, obeymuiąca warunki wszyſtkie, pod którem w naukę ma być wzięty.

22 Urząd Starszych rozpozna umowę i po przekonaniu się, że warunki nie przechodzą

zobowiazań pospolicie używanych, onęż zatwierdzi. W przeciwnym razie warunk ktoreby nieważliwemi zuslaal umierkuie. Potem iеden Exemplarz umowy u siebie zachowa, lub warunki w księdze Zgromadzenia pod Tytułem uczniow zapisze.

22 Za całą tę czynność uczeń zapłaci naymniey dwa, naywięcey sześć złpol. do ſkrzynki Rzemieślniczey w Kassie Mieyſkiey, podług oznaczeń szczególnych dla każdego rzemiosła, które wyda Prezydent lub Burmiſtrz Miasta.

Wyięci są od takowey opłaty dzieci ubogich, ktorzy złożą swiadectwo uboſtwa od Urzędu mieyscowego.

24 Mayſter winien uczniowi podać sposobność nabycia wszelkiey znaiomości, które do porządnego prowadzenia Rzemiosła są potrzebne.

25 Przeſtrzega obyczaiow iego, zachowania prawideł Religiynych, ażeby unikał powodow do wykroczeń, a co do ciągłey, użyteczney nawykał czynności.

26 Biorący, ucznia który w czytaniu, pisaniu i Religyi swego wyznania potrzebney nauki nie ma, obowiązany w celu udzielenia mu takowey, naymniey godzin sześć w tydzień posyłać go do szkoły.

27 Uczeń, tak w czynnościach Rzemiosła iako i wszelkich domowych, winien posłuszeńſtwo swoiemu Mayſtrowi:

28 W rzeczach Rzemiosła dotyczących, pod niebytność lub zatrudnienie Mayſtra słucha pierwszego Czeladnika.

29 Do zatrudnień domowych tyle, tylko Mayſter mocen używać ucznia, ile ten przez to nauczenia się rzemiosła nie zaniedba.

30 Mayſtrowi służy władza miernеy Oycowſkiey kary względem ucznia swoiego.

31 Pod niebytność lub zatrudnienie Mayſtra, ma prawo pierwszy Czeladnik ukarania miernie ucznia, w rzeczach rzemiosła.

32 Uczeń, który od Mayſtra swego doznaie złego obeyścia, po przekonaniu się o tem Urzędu Starszych, ma być aż do wyiścia lat nauki do innego Mayſtra przesadzonym. Koszta ztąd wynikaiące ponosi Mayſter przeszły.

33 W przypadku śmierci Mayſtra, Uczeń, Rodzice, Opiekuni lub przełożeni iego: maią wybor zoſtawić go przy Wdowie, ktoraby też Rzemiosło daley utrzymywała, lub przenieść do innego Mayſtra.

34 W ostatnim razie z pieniędzy, iakie za naukę zapłacone bydź mogły, należy się Uczniowi powrócić tyle, ile za nie ukończone lata nauki Urząd Starszych oznaczy.

35 To samo ma mieysce, skoro Wdowa zaprzestanie Rzemiosła, lub Mayster do prowadzenia onego niesposobnym będzie.

36 W umieszczeniu u innego Mayſtra takowego Ucznia, Urząd Starszych ma być dopomocnym.

37 Pomiędzy ubiegaiącemi się o przyięcie, Uczeń który do innego Mayſtra ma bydź przeniesiony, przed wchodzącym dopiero ma pierwszeństwo.

38 Jeżeli Uczeń bez daney sobie przyczyny zbiega od Mayſtra, należy się temuż zapłata za naukę za cały rok bieżący, podług umowy, Prócz tego za wszelkie dla siebie uszczerbki wynadgrodzonym być powinien, podług oznaczenia Urzędu.

39 Uczeń takowy, gdyby powtórnie wchodził w naukę do innego Mayſtra, na żądanie tegoż, lata nauki na nowo ma rozpoczynać.

40 Jeżeli Uczeń chce przeyść do innego Rzemiosła, Mayster od którego wychodzi, żądać ma prawo opłaty za naukę za czas upłyniony, stosownie do uznania Starszych.

41 Dopóki czas i warunki umowy uzupełnione nie zostaną, Mayster do wyzwolenia Ucznia zobowiązanym być nie może.

42 Jeżeli Uczeń nie iest w stanie wypłacenia umowioney należytości za naukę, winien, odsłużyć Mayſtrowi pewny czas, który Urząd Starszych oznaczy.

43 Ucznia wykraczaiącego przez niewierność, opornie nie posłusznego, któryby Osobę lub Rodzinę Mayſtra uczynkiem bądź słowami obrażał, który pomimo napomnień i kar, swych naganuych postępków nie poprawia, albo do nauczenia się Rzemiosła niezdolnym się okaże, Mayster iest mocen oddalić z wiedzą Urzędu Starszyah. W takim razie opłaty umowioney za naukę żądać ma prawo. W przypadkach zaś wykroczenia kryminalnego, podług przepisów prawa postąpionem będzie.

44 W przypadku słabości Ucznia, Mayster staranie o nim mieć powinien.

45 Jeżeli słabość mniey niż trzy miesięczne naukę iego przerwie, przerwa ta z umowionego przeciągu nauki potrąconą nie będzie.

46 Jeżeliby zaś choroba trwała dłużey, zależy od zdania Mayſtra i Urzędu Starszych, ile uczeń za czas opuszczony douczyć się powinien.

47 Mayster skrocić może uczniowi lata nauki, w nadgrodę iego pilności. Skrocenie iednak przechodzić nie ma iedney trzeciey części przeciągu nauki, przepisami lub zwyczaiem oznaczonego. Do takiego skrocenia zawsze przychylenie się Urzędu Starszych iest potrzebnem.

48 Po odbytem przeciągu nauki, Mayster obowiązanym iest Ucznia swoiego stawić przed Urzędem Starszych do examinu, czyli popisu. Mayster o ukończoney nauce, i dobrem się iego sprawowaniu w takim razie da świadectwo.

49 Pod czas popisu Urząd Starszych przybrać ma dwoch Maystrow, z liczby wyrażonych w Artykule 10. Z temi wspolnie rozpozna postępki Ucznia w Rzemiośle przez zadanie mu do wyrobienia iakiey sztuki Czeladniczey. Rownież uczynią mu zapytania z nauki Religiyney i czyli umie czytać i pisać. Gdy z takowego popisu okaże się zdatnym, Czeladnikiem mianowany zostanie. Tym końcem zapisany będzie w Księdze Zgromadzenia pod Tytułem Czeladnikow i otrzyma List wyzwolenia, opatrzony pieczęcią i podpisem Urzędu, za co opłaci naymniey 10 naywięcey 20 złotych do Skrzynki Rzemieślniczey w Kassie Mieyskiey.

50 Biesiady i tym podobne wydatki, tudzież nie przystoyne albo zdrowiu szkodliwe zwyczaie, w takim razie zupełnie się zakazuią.

51 Mayster pod karą wynadgrodzenia strat i uszczerbkow, nie może przetrzymywać ucznia, ani odmawiać, mu świadectwa uwolnienia, skoro ten zobowiązaniom swym dosyć uczynił.

Straty te i uszczerbki będą oszacowane w troynasob ceny zwyczayney, dni roboczych, czasu ukończenia nauki. Wynagrodzenia tego dopilnuie Urząd Starszych.

52 Nie wolno nikomu przyimować Ucznia bez świadectwa uwolnienia. Przyimuiący wynagrodzi straty wszystkie przeszłemu Maystrowi, uczeń zaś wrócić powinien do Maystra którego nieprawnie opuścił.

T Y T U Ł III.
O Czeladnikach.
Oddział I.
O Książkach Rzemieślniczych.

53 Czeladnik każdy opatrzony będzie bezpłatnie przez Urząd Staszych w Książkę Rzemieślniczą.

54 Książka ta niepodlega opłacie Stępla. Stronnice iey opatrzone są liczbą i parafowane, większych Miastach przez Kommissarza Municypalnego, przydanego do Urzędu Starszych, w innych przez Burmistrza. Wyrażać ma Imie i Przezwisko Czeladnika, iego wiek, mieysce urodzenia, postać, professyą i nazwisko Mayftra u ktorego pracuie, Ma bydź sprawiona z opłat wpływaiących do Skrzynki Rzemieślniczey w Kassie Mieyskiey.

55 Czeladnik wchodzący w robotę, winien dać zapisać w Książkę swą przez Mayftra do którego wchodzi, dzień wstępu swego, i złożyć w iego ręce książkę, gdy tego żąda Mayster, któryby zapisania tego niechciał lub nie mogł dopełnic, zastąpi Urząd Starszych bez wszelkiey opłaty.

56 Wychodzącemu z roboty, Mayster w teyże książce zapisze zakwitowanie, lub w zastępstwie iego, tak wyżey. Urząd Starszych.

57 Mayster odmawiaiący wydać książkę, lub zapisać zakwitowanie, bez ważney przyczyny wychodzącemu Czeladnikowi, szkody i uszczerbki wszelkie, w potroyney cenie dni roboczych, winien będzie onemu nagrodzić.

58 Czeladnik, który otrzymał pieniądze zgóry, lub zobowiązał się robić czas oznaczony, nie może żądać wydania książki i zakwitowania siebie, aż gdy dług odrobi i zobowiązaniem swym zadość uczyni, ieżeli takie żądanie iest Mayftra.

59 Przyimuiący Czeladnika bez książki i zakwitowania z ostatniego pobytu, winni będą powrocić straty i uszczerbki wszelkie, komu bądź z tąd wyniknąć mogące i opłacić karę Policyiną 30 zł.

60 Czeladnik kraiowy, bez takiey książki i zakwitowania, za włóczęgę poczytany będzie

61 Nowa Książka Czeladnikowi wydaną bydź nie może, iak za okazaniem dawney, iuż nie mogącey być użytą w Urzędzie Starszych. Długi i zobowiązania się z książki dawney w nową przeniesione zostaną:

62 Gdyby Książka dawna przypadkiem zaginęła, nowa Czeladnikowi wydaną bydź nie ma, iak po ścisłem rozpoznaniu i udowodnieniu; iako żadna do niego nie zachodzi pretensya.

63 Każde zakwitowanie zaświadczone będzie przez Kommissarza Municypalnego, przydanego do Urzędu Starszych, lub iednego Starszych.

64 W Miastach, gdzie nie ma zaprowadzonego Urzędu Starszych, książki te Burmistrz pracuiącey Czeladzi wydawać i zaświadczać będą.

Oddział II.

O latach wprawy i wędrowaniu.

65 Czeladnik każdy tyle lat odłoży na wprawę i wędrowanie, ile właściwemu Rzemiosłu iest zwyczaynem, nigdy iednak mniey nad dwa lata.

66 Czeladnik może wniyść w służbę prywatną bez uszczerbku praw swoich. Czas iednak w teyże spędzony, na lata wprawy przyięty mu nie będzie.

67 Prezydent Miasta lub Kommissya Woiewodzka może uwolnić od obowiązku wędrowania, ale nie od lat Czeladniczey wprawy, w Artykule 65 przepisanych.

Oddział III.

O przybyłych Czeladnikach.

68 Przybyły Czeladnik zaraz u Starszych Rzemiosła, stawić się powinien.

69 Ci maią żądać od niego złożenia, ieżli iest obcym, świadectwa roboty (Kundschaft albo Livret zwanego) ieżli iuż w kraiu pracował, książki Rzemieślniczey.

70 Jeżeli ani pierwszego, ani drugiego okazać nie może Urząd Starszych odeśle go do Prezydenta lub Burmistrza Miasta. W takim razie, ieżeli iest kraiowiec winien być odprawiony na mieysce z którego przychodzi, ieżeli iest zagraniczny, Prezydent może mu dozwolić pracować, za rozpoznaniem, czyli nie iest podeyrzanym, i zostawuiąc go pod pewnym dozorem.

To się iednak ściągać nie ma do Rzemieślnikow, umyślnie do służby partykularney sprowadzonych, lub w nią wchodzących, których roboty na własną tylko potrzebę sprowadzaiącego, a nie na sprzedarz użyte bydź maią.

71 Skoro Czeladnik usprawiedliwi się świadectwem roboty, lub książką Rzemieślniczą takowe maią bydź u Urzędu Starszych w zachowanie złożone

72 Takiemu Czeladnikowi Starsi się powinni o wyszukanie roboty i dopoki tey nie znaydzie nadziel ć mu wsparcie, podług zwyczaiu, za udaniem się do Prezydenta Miasta, ażeby z wpływow Skrzynki Rzemieślniczey była taka pomoc załatwioną.

Dalszy Ciąg uporządkowania Rzemiosł w następuiącym Numerze 49.